

Beslutningsforslag nr. **B 45**

Folketinget 2015-16

OMTRYK
Forslagsstiller tilføjet

Fremsat den 20. november 2015 af Maria Reumert Gjerding (EL), Pelle Dragsted (EL), Henning Hyllested (EL), Christian Juhl (EL), Johanne Schmidt-Nielsen (EL) og Søren Søndergaard (EL)

Forslag til folketingsbeslutning

om at standse tabet af biodiversitet på ferske enge og vådområder

Folketinget pålægger regeringen at arbejde for, at tabet af biodiversiteten på ferske enge og vådområder standses og vendes til fremgang senest i 2020. Som følge heraf opfordrer Folketinget regeringen til omgående at iværksætte tiltag, hvor lavbundsarealer overgår fra landbrug til natur, så

dræning ophører og områderne genetablerer deres naturlige hydrologi. Det vil kræve, at grødeskæring i vandløb stoppes i vådområder, og at der gennemføres en række gennemgribende restaureringstiltag for at genskabe de våde habitater, der er gået tabt.

Bemærkninger til forslaget

Baggrund

De ferske enge og vådområder omfatter både vandløb, søer, vandhuller, moser, kær og enge samt overgangsformer mellem disse. Ferskvandshabitaterne huser en meget væsentlig del af Danmarks samlede biodiversitet. Men der er sket voldsomme tab i de ferske habitaters biodiversitet. Inden for de sidste 100-150 år er der registeret markante ændringer i udbredelsen af et stort antal dyre- og plantearter, som er tilknyttet vandløb, søer, moser og enge. I en rødlisteopgørelse fra 2009 fremgår det, at ferske vådområder huser 19 pct. af de vurderede arter, og at en tolvtedel af disse er rødlistede som truede i en eller anden grad (Den danske rødliste: <http://redlist.dmu.dk>). Det voldsomme fald i biodiversiteten i de ferske habitater hænger direkte sammen med, at arternes forudsætning for at leve og sprede sig er meget anderledes i dag sammenlignet med tidligere (»Danmarks natur frem mod 2020«, Det Grønne Kontaktudvalg, »Danmarks biodiversitet 2010 – status, udvikling og trusler«, Ejrnæs, R. m.fl. Faglig rapport fra DMU nr. 815, 2011).

Gennem de sidste 200 år er der blevet gennemført en lang række afvandingsprojekter med det formål at øge andelen af landbrugsjord. Store områder blev afvandet gennem rørlægning, udretning og uddybning af vandløb, samtidig med at der er blevet etableret dræn og grøfter for på den måde at afvande enge, kær og moser samt udtørre søer, hvilket har betydet et voldsomt tab og en fragmentering af de naturlige levesteder for den våde natur. Det er imidlertid vandløbene, der har gennemgået de største ændringer. Samlet set er omkring halvdelen af vandløbene i dag rørlagt, og hovedparten af resten (ca. 90 pct.) er udrettede og uddybede. Disse ændringer i vandløbene bevirker ikke kun, at der tabes levesteder for arter tilknyttet vandløbet, men også at det grundvandspåvirkede areal langs vandløbene indskrænkes, så der tabes levesteder for arter knyttet til kær, moser og enge.

Samtidig med at vandløbenes forløb er blevet ændret, er en række vandløbsdynamiske processer sat ud af spillet. Hovedparten af vandløbene grødeskæres. Det vil sige, at vandplanterne bortskæres, hvilket ofte sker flere gange årligt, samtidig med at der med mellemrum opgraves vandløbsbund. Grødeskæring påvirker udbredelsen af en række arter af vandplanter i negativ retning. Grødeskæring og opgravning af bund i vandløb bevirker også, at vandløbene ikke længere kan bevæge sig frit i ådalene eller oversvømme de omkringliggende arealer, hvilket i høj grad bidrager til den homogenisering af levestederne i ådalene, som vi ser i dag.

De ferske habitater er ydermere blevet forurenede med næringsstoffer fra især landbrug, husholdninger, industri og dambrug. For de fleste ferske økosystemer ligger den nuværende næringsstofftilførsel væsentlig over den naturbetingede. Fosforindholdet i vandløb, der ligger i dyrkede områder, er f.eks. ca. 3-4 gange større end det, der findes i vandløb beliggende i naturområder. De forhøjede næringsstofftilførsler indvirker negativt på biodiversiteten i alle ferske økosystemer, ligesom væsentlige økologiske processer påvirkes.

Fra 1980'erne og frem til i dag er der gennemført en række regionale og nationale tiltag, bl.a. til genopretning af vådområder som en del af vandmiljøplanerne og som en del af kvælstofindsatsen. Det har nedsat påvirkningen af de ferske økosystemer. Det er imidlertid nødvendigt med en række mere målrettede tiltag for at stoppe tilbagegangen af arter i ferske økosystemer.

Forslaget

Enhedslisten vurderer, at det er afgørende, at der igangsættes en række initiativer, der kan bidrage til, at tabet af biodiversitet i de ferske vådområder stoppes. Initiativerne vil gensidigt understøtte hinanden. Forskere fra Det Grønne Kontaktudvalg fremfører i deres rapport »Danmarks natur frem mod 2020« følgende som nogle de væsentligste virkemidler for at forbedre biodiversiteten i de ferske vådområder:

1. Fortsat reduktion i tilførsel af næringsstoffer til ferske habitater ved at håndtere tab af N og P fra dyrkede marker, inden disse næringsstoffer ender i enge og moser.
2. Udtag af lavbundslande fra intensiv dyrkning og i disse områder genskabe en naturlig hydrologi ved at fjerne dræn og grøfter samt gennemføre restaureringstiltag i vandløbene, så de vandløbsdynamiske processer genskabes.
3. Ophør af grødeskæring og opgravning af vandløbsbund.
4. Begrænset vandindvinding i oplande, hvor de grundvandsbetingede naturtyper er truede af mangel på grundvand, med henblik på at øge tilstrømningen af næringsfattigt grundvand.
5. Gennemførelse af en række mere gennemgribende restaureringstiltag for at genskabe de habitater, der er gået tabt, og som kun genetableres langsomt ud fra naturlige processer.

Punkt 1 foreslås gennemført via fysisk planlægning og ved at indføre lovbestemte maksimumgrænser for gødsning på sårbare landbrugsjorder, eller ved et undergødsningskrav, indtil der er skabt balance i kvælstofkredsløbet lokalt. Punkt 2 foreslås gennemført som udlæg af arealer til ny natur via fysisk planlægning, jordfordelingsinstrumentet samt tilskud til omlægning til naturvenlig landbrugsdrift (afgræsning) og ved at indføre forbud mod dyrkning af energiafgrøder i ådale, som det er tilladt i dag. Punkt 3 og 4 foreslås gennemført via ændret regulering, herunder ændring af vandløbsloven (både formål og visse bestemmelser). Punkt 5 tænkes gennemført via forvaltningsplaner for genetablering af ferske habitater, eventuelt finansieret via puljer, som kan søges af kommuner og private lodsejere.

Gennemførelsen af ovenstående er i tråd med flere af Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger, bl.a. anbefaling 6, 9, 11, 12 og 13 (»Natur og Landbrug – en ny start«, 2013).

Internationale forpligtigelser

Med beslutning X/2 vedtog biodiversitetskonventionens parter ved COP 10 i Nagoya, Japan, en revideret og opdateret strategisk plan for biodiversitet inklusive de 20 Aichibiodiversitetsmål for perioden 2011-2020. Gennemførelse af

dette forslag til folketingsbeslutning vil bidrage væsentligt til, at Danmark udmønter sine internationale forpligtelser under biodiversitetskonventionen med rettidig omhu, særligt Aichibiodiversitetsmål 5, 6, 7, 8 og 13.